

**MENTAL ENLIGHTENMENT SCIENTIFIC –
METHODOLOGICAL JOURNAL****MENTAL ENLIGHTENMENT SCIENTIFIC –
METHODOLOGICAL JOURNAL**<http://mentaljournal-jspu.uz/index.php/mesmj/index>**DEVELOPMENT OF WOMEN’S ENTREPRENEURSHIP IN HUMAN-
SOCIETY-STATE COOPERATION***Dilbar B. Akhmedova**PhD**Bukhara State University**Bukhara, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE**

Key words: women’s entrepreneurship, development, layer of entrepreneurs, national mentality of our people

Received: 11.08.23

Accepted: 13.08.23

Published: 15.08.23

Abstract: In this article, the social aspects of the entrepreneurial factor in the theoretical concepts of philosophy are studied. In elucidating social concepts of entrepreneurship, developed foreign socio-philosophical theories were first of all relied upon, in which they were comparatively analyzed, paying attention to the socio-philosophical theories of philosophers who contributed to the social development of entrepreneurship. This is of great importance in explaining the social aspects of entrepreneurship in the theoretical and methodological concepts of philosophy.

KIRISH

Yangi O‘zbekiston sharoitida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish davlat va jamiyat tomonidan maxsus chora-tadbirlar ko‘rishni, uzoqqa mo‘ljallangan rejalar, dasturlarni ishlab chiqishni taqozo etadi. Raqobatga, manfaatlar to‘qnashuviga asoslangan shiddat bilan o‘zgarayotgan zamonda barcha ayollar ham o‘z qobiliyati va salohiyatini to‘liq namoyon etish imkoniga ega bo‘lavermaydi. Ayollarning oddiy xizmatchi bo‘lib ishlashi, mulk egasiga yollanishi boshqa-yu, ularning o‘z istaklari, bilimiga mos keladigan tashkilotchilik qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradigan “o‘z ishi”ni topishi boshqa. Keskin raqobat, mulklarning xilma-xilligi tufayli murakkablashadigan “kim o‘zdi” hammaning ham o‘z ichki ijodiy kuchlarini ro‘yobga chiqarishiga imkon beravermaydi. Bu o‘rinda tashabbuskor ayollarni qo‘llab-quvvatlash, ularga “o‘z ishi”ni rivojlantirishda yordam berish zarur bo‘ladi. Xususiy mulk egasi bo‘lgan ayolgina iqtisodiy munosabatlarda faollik ko‘rsatadi. O‘z tadbirkorligini yo‘lga qo‘yib, haqiqiy mulk subyektiga aylanadi.

Bugungi kunda Yangi O'zbekistonda xotin-qizlar manfaatlariga mos keladigan, ularning huquqlarini himoya qiladigan, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga, aholi turmush darajasining muttasil o'sib borishiga imkon beradigan ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, madaniy tizimlarni amaliyotga tatbiq qilishga allohida e'tibor qaratilmoqda. Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish uzoq davom etuvchi va murakkab jarayon hisoblanadi. Bu iqtisodiy va ijtimoiy-axloqiy muammolar bilan cheklanib qolmaydi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish, birinchi navbatda, rivojlanayotgan iqtisodiyotga ega demokratik davlat sharoitidagina amalga oshirish mumkin.

ASOSIY QISM

Prezident Sh.M. Mirziyoyevning tashabbuslari bilan amalga oshirilayotgan islohotlar mutlaqo yangi bosqichga o'tdi. "Davlat bosh islohotchi" degan tamoyil "Jamiyat islohotlarning tashabbuskori" ga transformatsiyalashdi. "Davlat-jamiyat-shaxs" uchligi tamoyili aksincha, "Ison-jamiyat-davlat" uchligiga aylantirildi. Bunda inson omili ustuvor bo'lgan davlatda "Fuqaroga xizmat qilishga yo'nalganlik" tamoyili, "Xalq davlat idoralariga emas, balki davlat idoralari xalqqa xizmat qilishi kerak" tamoyiliga asoslandi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-dekabrda Oliy Majlisga yo'llangan murojaatnomasida ta'kidlanganidek, 2021-yilda iqtisodiy islohotlarning pirovard maqsadi - kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishdir. Shu jumladan xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga ham e'tibor qaratildi. Ushbu maqsadga erishish yo'lida bir qator vazifalar belgilandi.

Prezident Sh.Mirziyoyev xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning aniq dastur va mexanizmlarini ishlab chiqish, xorijiy tajribani inobatga olgan holda, qisqa muddatlarda Jahon banki, BMT Taraqqiyot dasturi, Osiyo taraqqiyot banki kabi xalqaro tashkilotlarni jalb qilish lozimligini ta'kidlab o'tdilar. Bu borada bir qator loyihalar ishlab chiqildi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti ta'rifiga ko'ra, qashshoqlik – insonning hayot kechirishi uchun zarur bo'lgan daromad va resurslar yetishmasligi, bundan tashqari, ochlik va to'yib ovqatlanmaslik, sog'liqni saqlash, ta'lim yoki boshqa asosiy xizmatlardan foydalanishda cheklovlarning mavjudligi, turar joyning yo'qligi, xavfli tabiiy va texnogen muhitda hamda ijtimoiy tengsizlik sharoitida yashashga nisbatan aytiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-iyundagi "Har bir oila – tadbirkor" dasturini amalga oshirish to'g'risida" PQ-3777-son Qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-martdagi «Iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari to'g'risida" PF-5975-son [Farmoni](#), O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktyabrdagi "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-

4862-son [Qarori](#). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 30-oktyabrdagi “Yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va soliq organlari faoliyati samaradorligini oshirish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida” PF-6098-son [Farmonlari qabul qilindi](#).

Ma‘lumki, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev BMT Bosh Assambleyasining 75-sessiyasida so‘zlagan nutqida bir qator tashabbuslarni ilgari surgan edi. Jumladan, kambag‘allikni qisqartirish va unga qarshi kurashish masalasini BMTning navbatdagi sessiyasi asosiy mavzularidan biri sifatida belgilash, shuningdek, ushbu mavzuda Global sammitni o‘tkazish to‘g‘risidagi tashabbus jahonshumul ahamiyat kasb etdi. Xususan, pandemiya ushbu masalaning dolzarbligini yanada oshirdi.

BMTning ma‘lumotlariga ko‘ra, yer yuzida 700 milliondan ortiq odam qashshoqlikda kun kechiradi. Mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy sohada amalga oshirilayotgan islohotlar bevosita kambag‘allikka qarshi kurashishda muhim poydevor vazifasini o‘tamoqda. Jumladan, O‘zbekistonda kambag‘allikka qarshi kurashish sohasida institutsional yondashuv qo‘llanayotganini alohida ta‘kidlash lozim. Hukumat tarkibida Bosh vazirining moliya-iqtisodiyot va kambag‘allikni qisqartirish masalalari bo‘yicha o‘rinbosari lavozimi joriy etildi. Shuningdek, joylarda vertikal tarzda tadbirkorlik muhitini yaratish va rivojlantirish orqali kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha mas‘ul lavozimlar joriy etildi. Bunda kambag‘allikni qisqartirishning aniq dastak va mexanizmlarini ishlab chiqish, xorijiy tajribani inobatga olgan holda, kambag‘allik darajasini aniqlash mezonlari va baholash uslubiyatini, ijtimoiy ta‘minotning minimal standartlari va me‘yoriy asoslarini ishlab chiqish va joriy etishga katta e‘tibor qaratildi.

Respublikaning barcha hududlarida aholi turmush darajasini oshirish, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish borasida tizimli chora-tadbirlar amalga oshirib kelinmoqda. Respublikamizning barcha komplekslarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, iqtisodiy o‘sish sur‘atlarini ta‘minlash maqsadida har bir hududning mavjud ichki imkoniyatlaridan samarali foydalanishga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

Bunda “mahallabay” ishlash tizimi bo‘yicha bir qator ishlar olib borildi. Viloyatlarda 3 bo‘g‘inli “Mahallabay ishlash” tizimi joriy etilgan bo‘lib, bugungi kunda ushbu tizim o‘zining bir qator ijobiy samarasini ko‘rsatmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-iyundagi “Har bir oila – tadbirkor» dasturini amalga oshirish to‘g‘risida” PQ-3777-son [qarorini](#) bajarish doirasida respublikadagi har bir oilada tadbirkorlik bilan shug‘ullanish va barqaror daromad manbaiga ega bo‘lish uchun sharoitlar yaratish chora-tadbirlarini amalga oshirish belgilab berildi.

Jumladan, Buxoro viloyatida “Har bir oila tadbirkor” dasturi doirasida imtiyozli kredit evaziga 1724 nafar ishsiz aholi tomorqasida 39,3 gektar maydonda 35,7 mlrd. so‘m kredit evaziga ixcham issiqxonalar qurib berilgan. Shuningdek, 5207 nafar fuqaro tomorqasida 10,6 mlrd so‘m kredit

mablagʻlari hamda 6,6 mlrd soʻm miqdordagi subsidiya hisobiga 1 sotixli duga usulidagi issiqxonalarni qurilib, ishsiz fuqaro daromad manbaiga ega boʻlgan. “Har bir oila – tadbirkor” dasturi doirasida qoʻshimcha 300 mlrd soʻm ajratib, ishsiz aholiga 20 ming bosh naslli qoramol yetkazish va 10 ming nafar (5 foiz) aholini “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari” dan chiqarish imkoni yaratilgan.

Shu bilan birgalikda, 2021-yilda imtiyozli kredit mablagʻlari evaziga ishsiz aholi tomorqasida qoʻshimcha 100 gektar maydonda (bir sotixining narxi 7,6 mln. soʻmdan 1-5 sotixli) ixcham issiqxona qurib, 10 ming nafar ishsiz fuqaroning bandligi taʼminlangan. “Mahallabay” oʻrganish natijasida aniqlangan ishsiz aholi talabiga asosan, 10 ming nafar oilaga markazlashgan holda, 20 ming bosh arzon narxlarda chorva yetkazib berish boʻyicha ishlar amalga oshirildi. Bugungi kunga qadar ular tomonidan 4628 ta oilalarga 9897 bosh chorva mollari tarqatilgan.

Odamlarni rozi qilish maʼnaviy kamolotning bilvosita avval insonlararo, keyin jamoalararo, provard natijada butun jamiyat miqyosida maʼnaviy muhitini barqarorlashuvini asoslovchi nazariya. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026-yillarga moʻljallangan Yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasi toʻgʻrisida” gi farmoni, Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan besh muhim tashabbus, Prezidentning Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga murojaatnomalari, Prezidentimizning Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 72 hamda 75 sessiyalaridagi maʼruzalari, Prezidentimizning 2021-yil 21-yanvarda oʻtkazgan Respublika maʼnaviyat va maʼrifat Kengashida soʻzlagan nutqi, Oʻzbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambagʻallikni qisqartirish vazirligining tashkil etilishi, “1+1 – bir tadbirkorga bir ishsiz yosh” dasturi, “1+10 – Bir nuroniy oʻn ta yoshga maʼnaviy murabbiy” va boshqa tashabbuslari mamlakatimiz maʼnaviy muhitining oʻziga xos tarzda shakllanishiga asos boʻlib xizmat qiladi.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-martdagi “Iqtisodiyotni rivojlantirish va kambagʻallikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari toʻgʻrisida” PF-5975-son [Farmoniga](#) muvofiq, samarali makroiqtisodiy siyosatni yuritish, barqaror iqtisodiy oʻsish surʼatlarini taʼminlash, tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali viloyatda kambagʻallikni qisqartirish borasida maqbul siyosatni amalga oshirish tizimi joriy etilmoqda.

Birgina Buxoro viloyatda tadbirkorlar tomonidan umumiy qiymati 445,1 mlrd. soʻmlik 120 ta loyihalarni amalga oshirish hamda 15142 nafar fuqarolarni bandligini taʼminlash koʻzda tutilmoqda. Tegishli tijorat banklariga mahallarni rivojlantirish uchun jami qoʻshimcha 293,2 mlrd.soʻm, shundan har bir oila-tadbirkor dasturi doirasida 144,7 mlrd.soʻm va boshqa tijorat banklari resurs mablagʻi hisobidan 148,5 mlrd.soʻm mablagʻ ajratish rejalashtirilayotganligi aholi turmush farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Kichik ishlab chiqarishni qoʻllab quvvatlash maqsadida viloyatning 13 ta shahar va tumanlarning 98,8 gektar (512 ta «lot»larga ajratilgan yer maydonlari 81,5 gektar) yer maydoni hududida 28 ta kichik sanoat zonalari tashkil etilgan boʻlib bugungi kunda faoliyat

ko'rsatmoqda. Faoliyat ko'rsatayotgan 28 ta kichik sanoat zonalarida umumiy qiymati 1,0 trln.so'mlik investitsiya kiritish evaziga 6052 ta yangi ish o'rinlari yaratish sharti bilan 217 ta tadbirkorlik sub'ektlariga 59,9 gektar (364 ta «lot»larga ajratilgan yer maydonlari) bo'sh yer maydonlari ajratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 30-oktyabrdagi "Yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va soliq organlari faoliyati samaradorligini oshirish bo'yicha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida" PF-6098-son [Farmoniga](#) muvofiq, viloyatda yashirin iqtisodiyot darajasini pasaytirish, tadbirkorlik faoliyatini yuritish uchun, shu jumladan tartibga solish va ma'muriy yukni kamaytirish hisobiga teng raqobat sharoitlarini yaratish borasida ham tizimli chora tadbirlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktyabrdagi "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-4862-son [qaroriga](#) muvofiq tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash, aholining keng tabaqalarini tadbirkorlik bilan shug'ullanishga jalb etish, boshlang'ich kapital manbalaridan foydalanish imkoniyatini ta'minlash tizimini kengaytirish va uning samaradorligini oshirish sohasida hamda aholining tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash borasida keltirilgan mexanizmlar, xususan, ularni o'qitish, mikro kredit ajratish bo'yicha ishlarni muvofiqlashtirish borasida viloyatda chora tadbirlar rejasi ishlab chiqilgan bo'lib, aholi farovonligini oshirish, kambag'allikni qisqartirish tadbirlari amalga oshirilmoqda.

Xotin-qizlarni tadbirkorlikka o'rgatish, kasbiy malakasini oshirish orqali bandligini ta'minlash eng asosiy masala hisoblanadi. Bu borada ham viloyatda keng tizimli tadbirlar amalga oshirildi.

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish, ularda tadbirkorlik ruhini uyg'otish, ayollarning ichki kuch-quvvati va salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish, yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha kompleks iqtisodiy va ijtimoiy siyosatni amalga oshirishga qaratilgan bo'lishi lozim. Bundan tashqari, xotin-qizlarda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun eng muhim omil ayollarning intilishi, o'z kuchiga tayangan holda, aniq maqsad sari harakati bo'lishi lozim.

Murojaatnomada Prezidentimiz ta'kidlagan mazkur fikrni to'laroq anglab olish uchun 2017-yilgacha bo'lgan holatni tahlil qilish joizdir. Ilgari, ya'ni 1992- yildan boshlab 25 yil mobaynida subsidiar siyosat (subsidiar siyosat imkoniyati cheklanganlar, yetim bolalar, o'ta kam ta'minlangan oilalarga davlat tomonidan faqat moddiy yordam berish tartibi bo'lib, moliyaviy ko'mak olgan shaxslar davlat yoxud jamiyat tashkilotlariga biror bir tayinli hisob bermasligi va javobgarlik mas'uliyatini zimmasiga olmasligini ifodalovchi holatni anglatadi) yurgizilib kelingan. Bu siyosat jahonda aholining faqat moddiy ehtiyojlarini qoplashga yo'nalgan xarajatlar bo'lgani uchun insonga va biror bir soha rivojiga "foйда keltirmaydigan xarajatlar" deb qaraladi. Subsidiar siyosat bo'yicha davlat tomonidan qilinuvchi xarajatlar ko'p hollarda ijtimoiy dangasalikka ya'ni, ko'pchilik aholining ijtimoiy ishlab chiqarishda ishtirok etmaslikka o'rganib qolishiga, tekin yeb ichishga ko'nikishga va

mehnat bozorini rivojlantirishga o'z takliflari bilan ishtirok etmaslikka odatlanib qolishiga olib keladi.

O'zbekistonda shu davrda amalga oshirilib kelingan subsidiar siyosat dunyodagi aholini ijtimoiy qo'llash faoliyatini tartibga soluvchi asosiy xalqaro hujjat mazmuniga ya'ni, 1962-yildagi Xalqaro Mehnat Tashkiloti Konvensiyasiga mos kelmagan. Konvensiya hujjatida "Har qanday ijtimoiy ko'mak berish fuqarolarni ijtimoiy, intellektual yoki kasbiy rivojlantirish uchun rag'batlantirishga yo'nalgan bo'lishi kerak", deb belgilab ko'yilgan.

Prezidentimiz mazkur muammo yechimining eng to'g'ri va maqbul yo'lini, ya'ni har bir insonni, jumladan xotin-qizlarni tanlagan sohasidagi bilimlarini yuksaltirish, malakali kasb-hunar o'rgatish, yoshlarni ustozlarga biriktirib tajriba orttirish mexanizmi eng to'g'ri yo'l ekanligini ko'rsatib berdilar. Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan millatimiz sha'ni va xarakteriga mos kelmaydigan kambag'allikdan xalos ettirishdan iborat bugungi ijtimoiy siyosat endilikda Xalqaro Mehnat Tashkiloti qoidalariga to'la mos keladi va uning pirovard maqsadi insonni kasbiy yoki intellektual jihatdan rivojlantirish orqali uni baxtli va boy-badavlat qilishdir. Yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda ijtimoiy rivojlanish jaroyonlariga davlat e'tibori yuksalganligini bugungi kunda butun dunyo e'tirof etmoqda. Ammo bu jarayonga jamiyat e'tiborini kuchaytirish, inson tomonidan o'zini o'zi rivojlantirish holatini tubdan isloh etish, inson kapitalini takomillashtirish bugungi kunda juda dolzarb masalalar sanaladi.

Shu boisdan ham Birlashgan Millatlar Tashkilotining «Barqaror rivojlanish dasturi» hamda "XXI asr uchun kun tartibi" dasturlarini amalga oshirish, ularning hayotchanligini ta'minlash masalasi ham dastavval turli hududlardagi iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarning mutanosib kechishi, turli tomonlarning o'zaro uyg'unlashuvi, jamiyatdagi ijtimoiy qatlamlar vakillarining hamjihatligi, davlatlar, tashkilotlar va shaxslarning bir-biriga bog'liqlik darajasining mustahkamligiga bevosita aloqador ekanligi qayta-qayta ta'kidlanmoqda.

Quyidagi jadvalda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda inson-jamiyat-davlat uchligi asosida yondashish imkoniyatlari keltirilgan. Mazkur yondashuv barcha tuzulmalarni va resurslarni to'laqonli safarbar qilish imkoniyatini berishi bilan ahamiyatlidir.

XULOSA

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish borasida davlatimiz va hukumatimiz tomonidan imtiyozli kreditlar ajratilishi, subsidiya siyosatini amalga oshirilishi, "Har bir oila – tadbirkor" dasturi, "Mahallabay ishlash" tizimi, aholining muhtoj qatlamlari uchun "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" ning yuritilishi xotin-qizlarni ish bilan bandligini oshirishga o'ziga xos tizimi shakllanishiga asos bo'lib xizmat qildi.

Shuni ham inobatga olish kerakki, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish masalasi bu nafaqat muayyan mablag' yoki sarmoyaning yetishmasligi, balki eng avvalo kishida yetarli bilim,

malakaning, ratsional va obrazli tafakkurning yetishmasligi, “ijtimoiy odam”, “iqtisodiy odam”, “siyosiy odam” tushunchalarining shaxsda to‘laqonli gavdalanmaganligi kabi bir qator muammolar bilan ham bevosita bog‘liq. Buning natijasida ko‘p holatlarda bepul tarqatilgan parrandalarning kasallanib o‘lishi, qora mollarning so‘yib yuborilishi, imtiyozli kreditlardan samarali foydalanolmaslik, hayotini o‘nglay olmaslik holatlarini kuzatish mumkin.

Ushbu holatlar bir tomondan etatik darajada masalaga davlat e‘tiborini qaratilishi bilan birga, ikkinchi tomondan inson omilini yuksaltirish, jamiyatda shaxs faolligini oshirish, inson kapitalini rivojlantirishga e‘tibor qaratishni taqozo qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Мирзиёев Ш. Олий Мажлисга Мурожаатномаси. Ҳалқ сўзи газетаси. 2018 йил 29 декабрь. № 271-272.
2. Мирзиёев Ш. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. Тошкент: Ўзбекистон. 2018. –Б. 84.
3. Каримов И. Янгича фикрлаш ва ишлаш – давр талаби. Тошкент: Ўзбекистон. 1997. – Б. 335.
4. Chorlieva M. A. PHILOSOPHICAL IDEAS IN FIRDAUSI’S SHAHNAMEH //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES. – 2022. – Т. 3. – №. 10. – С. 46-52.
5. Ортиқов А. Иқтисодий ҳуқуқий атамаларнинг изоҳли луғати. Т. Ғ.Ғулом номли Адабиёт ва санат нашриёти. 1996. –Б. 100-101.
6. Қосимова М. ва бошқалар. Кичик бизнесни бошқариш. Тошкент: Ўқитувчи. 2003.-Б. 17.
7. Choriyeva M. A. THEORY OF KNOWLEDGE AND RATIONALISM IN THE PHILOSOPHY OF FIRDAVSI //European International Journal of Pedagogics. – 2023. – Т. 3. – №. 06. – С. 104-108.
8. Энциклопедический словарь предпринимателя. Алга фонд: АЯКС. 1992. с.- 137-138.
9. Хусейнова А. А. Янги Ўзбекистон шароитида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг асосий омиллари //Журнал правовых исследований. – 2022. – Т. 7. – №. 5.
10. Huseynova A. СЕМЕЙНЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ И ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ ДЕТЕЙ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 19. – №. 19.
11. Ўзбекистон миллий энциклопедияси «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти Тошкент. 2004. –Б. 35-36.
12. Асқаров А. Ўзбек халқининг этногенези ва этник тарихи. Тошкент: Университет. 2007.- Б. 25-26.

13. Shakhnoza R., Amanovna H. A. PSYCHOLOGICAL FACTORS OF STRENGTHENING INTERPERSONAL RELATIONS IN FAMILIES //Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2023. – Т. 11. – №. 4. – С. 1439-1447.

14. Абдуллаев А. ва бошқалар. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик: ташкил этиш, режалаштириш, бошқариш. Тошкент: Фан ва технология. 2005.-Б. 5

15. Axmedova D. AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSLARI //Scientific journal of the Fergana State University. – 2023. – №. 1. – С. 50-50.

16. Axmedova D. JAMIYAT IJTIMOY-IQTISODIY HAYOTIDA AYOLLAR IJTIMOY FAOLLIGINI OSHIRISH OMILLARI //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 7. – С. 171-178.

17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga murojaatnomasi (2020 yil 29 dekabr).

18. BMTning “Ijtimoiy himoya borasida yuqori darajadagi Butunjahon sammiti” dan.

19. Ш.Мирзиёев 2018-йил 7-йундаги “Har bir oila – tadbirkor” dasturini amalga oshirish to‘g‘risida” PQ-3777-son Qarori

20. Ш.Мирзиёев 2020-йил 26-мартдаги «Iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag‘allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari to‘g‘risida» PF-5975-son [Farmoni](#)

21. Ш.Мирзиёев 2020-йил 13-oktyabrdagi «Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida» PQ-4862-son Qarori

22. Ш.Мирзиёев 2020- yil 30-oktyabrdagi «Yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va soliq organlari faoliyati samaradorligini oshirish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida» PF-6098-son Farmoni.

23. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-йил - iyundagi “Har bir oila – tadbirkor” dasturini amalga oshirish to‘g‘risida” gi PQ-3777-son Qarori.

24. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-йил 28-yanvardagi “2022-2026- yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” gi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>.

25. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-йил 26-мартдаги “Iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag‘allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-5975-son [Farmoni](#).

26. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va soliq organlari faoliyati samaradorligini oshirish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2020-йил 30-oktyabrdagi PF-6098-son Farmoni.

27. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2020-yil 13-oktyabrdagi PQ-4862-son [Qarori](#).

28. Xalqaro Mehnat Tashkiloti Konvensiyasi, 1962-yil